



BLOC A

La presa de decisions econòmiques

Tota elecció té un cost ocult: el que deixem de fer. Tota decisió està condicionada per biaixos que ni tan sols detectem. Esta unitat ensenya a decidir millor —i a reconèixer per què tantes vegades decidim malament.



Temps estimat de lectura: ~25 min · Sabers LOMLOE: A.2, A.5 · Pre-requisits: Unitat 1 (què és l'economia i l'escassetat). En acabar esta unitat sabràs: Aplicar el cost d'oportunitat i els costos enfonsats a decisions quotidianes i empresarials. Resoldre una anàlisi marginal senzilla comparant benefici marginal i cost marginal.

“

Les decisions econòmiques tenen cost d'oportunitat (el que renunciem) i cost enfonsat (el ja gastat, que no hauria de pesar però pesa). Esta unitat ensenya a decidir millor amb anàlisi marginal i a reconèixer els biaixos cognitius que sistemàticament ens porten a decidir malament.

El Concorde va volar 27 anys perdent diners. Britànics i francesos el van mantindre...

L'economia, abans de ser una ciència de mercats, indicadors i polítiques públiques, és una ciència de decisions. Cada vegada que algú compra un café en lloc d'un altre, decidix estudiar dos hores més o jugar a la consola, accepta una ocupació o la rebutja, estalvia o gasta, està resolent —conscientment o inconscientment...

Per què continuar invertint en una cosa que perd diners clarament? Quin biaix cognitiu explica la decisió?



2.1 · Quantes hores estudiar per a l'examen de selectivitat?

Enunciat Marta prepara l'examen d'Economia de selectivitat. Estima la següent taula de punts addicionals que guanyaria en l'examen per cada hora extra d'estudi (el seu benefici marginal...

Apliquem la regla de l'anàlisi marginal: estudiar una hora més paga la pena mentre $BMg \geq CMg$.

Comparem hora a hora. 1a hora: $BMg = 1,8 > CMg = 0,4 \rightarrow$ estudiar. 2a hora: $BMg = 1,2 > 0,4 \rightarrow$ estudiar. 3a hora: $BMg = 0,8 > 0,4 \rightarrow$ estudiar. 4a hora: $BMg = 0,5 > 0,4 \rightarrow$ estudiar (just). 5a hora: $BMg = 0,3 < 0,4 \rightarrow$ detindre's. 6a hora: $BMg = 0,1 < 0,4 \rightarrow$ no estudiar.

Marta ha d'estudiar 4 hores. La cinquena hora destrueix més valor del que aporta.

Benefici net total: $(1,8 + 1,2 + 0,8 + 0,5) - (4 \times 0,4) = 4,3 - 1,6 = 2,7$ punts nets....



Les decisions empresarials es prenen al marge

En la Unitat 7 veurem que la decisió clàssica de l'empresa —quant produir?— es resol amb esta mateixa regla: produir mentre l'ingrés marginal siga major o igual al cost marginal. Si hi ha una idea que distingix l'economista de la resta de les ciències socials, és la convicció que la gent respon a incentius.



2.2 · Dilema del presoner numèric: guerra de preus entre dos gasolineres

Enunciat Dos gasolineres veïnes, Repsa i Cepso, decidixen cada mes si mantenen el preu alt (cooperar) o el baixen (competir). La matriu arreplega el benefici mensual de cadascuna, en milers...

Estratègia dominant de Repsa. Si Cepso posa preu alt, a Repsa li convé baixar ($10 > 8$). Si Cepso posa preu baix, a Repsa també li convé baixar ($5 > 2$). Baixar és estratègia dominant per a Repsa.

Per simetria, baixar també és l'estratègia dominant de Cepso.

Equilibri de Nash (jugada única): les dos baixen el preu i guanyen 5 cadascuna (casella inferior dreta). Cap millora desviant-se unilateralment.

Resultat cooperatiu: si les dos mantingueren el preu alt guanyarien 8 cadascuna, millor per a les dos. Però n...



§ 7

Eficiència, risc i incertesa

Abans de passar al costat fosc de la racionalitat humana, convé fixar dos conceptes que vertebrin la resta del curs. L'eficiència econòmica es dona quan els recursos s'assignen de forma que no és possible millorar la situació d'algú sense empitjorar la d'un altre.



§ 8

La racionalitat acotada: quan decidir costa



Passem ara a la segona meitat de la unitat: la mirada moderna sobre com decidim realment. El primer pas el va donar als anys cinquanta l'economista i psicòleg Herbert Simon, que va substituir la hipòtesi de racionalitat il·limitada per la idea de racionalitat acotada (bounded rationality).



§ 9

Economia del comportament: el llegat de Kahneman i Tversky

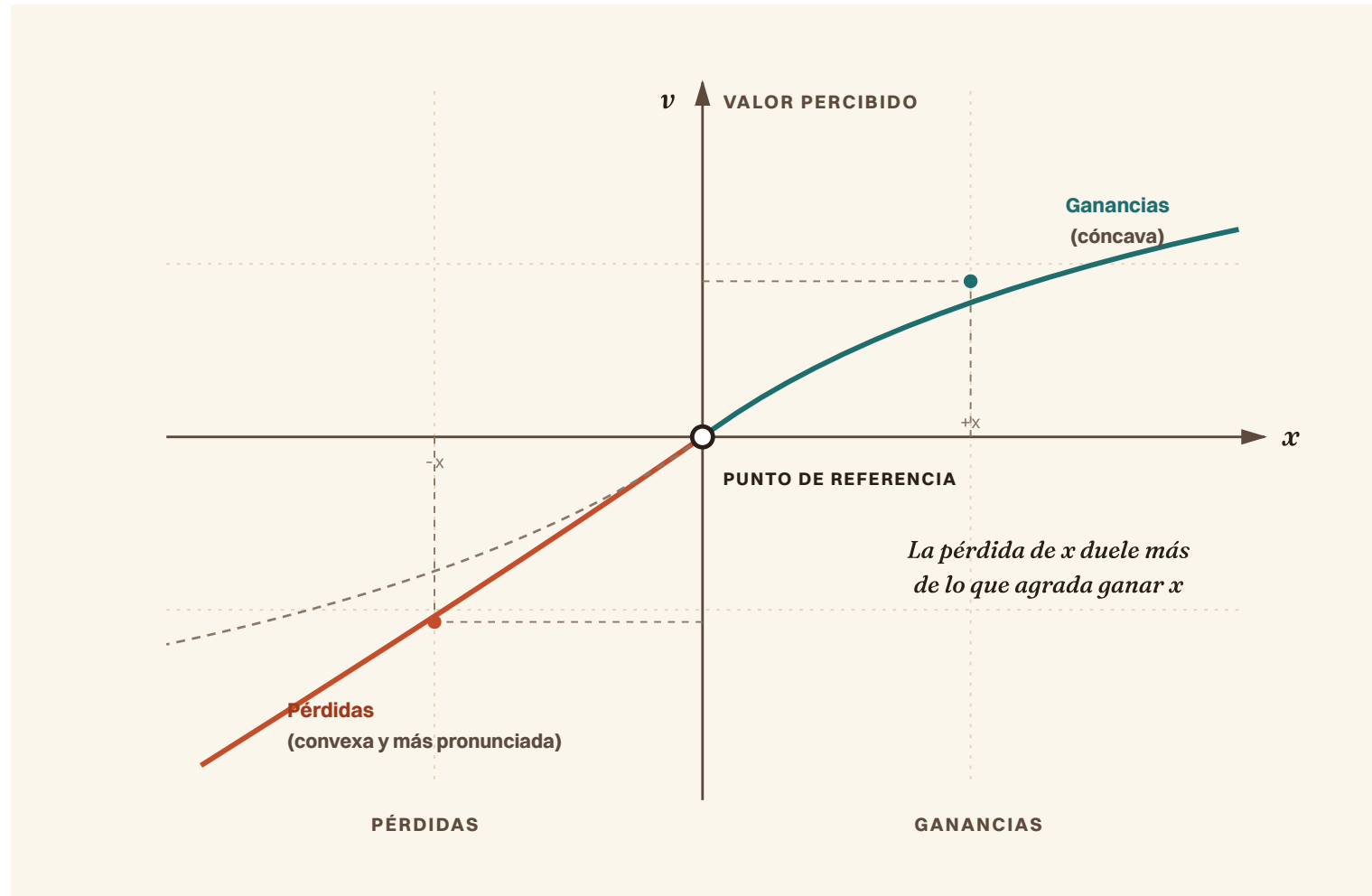


Un psicòleg guanya el Premi Nobel d'Economia

Si Simon va obrir la porta, Daniel Kahneman i Amos Tversky la van creuar amb totes les conseqüències. Els dos eren psicòlegs —no economistes— que, en una col·laboració intensa que va durar dècades, van demostrar experimentalment que els éssers humans cometem errors sistemàtics i predictibles en prendre decisions davall...

EL GRÁFICO

La funció de valor és còncava en els guanys i convexa —i més pronunciada— en les pèrdues: una pèrdua fa més mal del que agrada...





Com les apps de cites, comerç i xarxes socials exploten els nostres biaixos

Els dissenyadors de productes digitals coneixen perfectament els biaixos descrits per Kahneman. Les notificacions en roig amb número aprofiten la heurística de disponibilitat (el més vívid rep més atenció). Les subscripcions que es renoven automàticament aprofiten l'aversion a la pèrdua de l'estat actual (cancel·lar requereix...



§10

Richard Thaler i els nudges: arquitectura d'elecció



L'essencial de la unitat

La racionalitat acotada i els biaixos cognitius no són curiositats de laboratori: estan darrere de moltes decisions de política pública contemporània. Richard Thaler —Premi Nobel d'Economia en 2017— va portar el llegat de Kahneman al disseny institucional. El cost d'oportunitat és el valor de la millor alternativa a la qual renunciem.



§11

Connexió amb les unitats següents



El que s'ha après ací no és ornament: vertebrava la resta del curs. El cost d'oportunitat reapareixerà en la decisió del consumidor (Unitat 4), en la decisió de l'estalviador (Unitat 3) i en l'elecció entre alternatives d'inversió pública (Unitat 11).



§12

Glossari



Cost d'oportunitat: valor de la millor alternativa a la qual es renuncia en triar. Inclou costos monetaris i no monetaris; és invisible i per això s'oblida. Cost enfonsat: despesa ja realitzada i irrecuperable. La regla econòmica és que no ha d'influir en les decisions futures (el contrari és la fallàcia del cost enfonsat).



§13

Per a aprofundir



Si esta unitat t'ha interessat, ací tens algunes lectures i recursos per a anar més enllà: Pensar rápido, pensar despacio — Daniel Kahneman (2011). Per què encaixa: l'obra que va popularitzar el Sistema 1 / Sistema 2 i els biaixos; els capítols sobre ancoratge i aversió a la pèrdua són lectura directa per a esta unitat.



§ 14

Preguntes per a reflexionar



Estes preguntes no tenen una resposta única. Servixen per a discutir a classe o per a pensar individualment en tancar la unitat: Identifica una decisió recent teua en la qual caigueres en la fal·làcia del cost enfonsat ("ja he arribat fins aquí, no puc deixar-ho ara").

Fins aquí la teoria

Continua al llibre de la unitat.